

Open brief over het huidige natuurbeleid

Aan de leden van het kabinet Rutte-Verhagen,

Nederland is één van de dichtstbevolkte en ook één van de welvarendste landen ter wereld. Het is voor alle Nederlanders van belang om te kunnen leven in een gezonde en gevarieerde leefomgeving. De afgelopen decennia is er door zowel natuurbeschermingsorganisaties als door de verschillende overheden hard gewerkt om een aangename leefomgeving te behouden en te creëren voor zowel de mens als planten en dieren. Dit was en is een moeilijke opgave omdat de natuur in ons land onder grote druk staat. In Nederland is een enorme achteruitgang van de biodiversiteit sinds 1900 door het Planbureau voor de Leefomgeving becijferd! Veel soorten zijn verdwenen, en veel andere komen nog slechts op enkele plekken en in kleine groepen voor. Dit is het gevolg van onze snel toegenomen bevolking en bedrijvigheid, door vervuiling en door intensivering van de landbouw. Op grond van deze alarmerende veranderingen zou een verhoogde inspanning verwacht mogen worden op het gebied van natuurbeheer en natuurontwikkeling. Helaas is het tegendeel momenteel het geval.

Bezuinigingen/ beleidswijziging

Als gevolg van de economische crisis kiest het kabinet voor zware en disproportionele bezuinigingen op de rijksbudgetten voor natuur. Het gaat om 300 miljoen per jaar op een bedrag van 500 miljoen, een reductie van maar liefst 60%!

Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving zullen de voorgenomen bezuinigingen op het natuurbeleid zorgen voor een verdere verslechtering van de natuurkwaliteit en de leefomstandigheden van beschermde soorten (Herijking van de Ecologische Hoofdstructuur, Quick Scan van varianten, 2011).

Het oorspronkelijke budget is nodig om de natuur in Nederland te beheren, landschappen te onderhouden alsmede voor investeringen voor de komende acht jaar in de ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Hierover zijn bestuurlijke afspraken gemaakt en verplichtingen aangegaan. Het kabinet heeft echter onder meer besloten geen verbindingen tussen natuurgebieden meer te realiseren.

De draconische bezuinigingsmaatregelen op natuur leiden er toe dat wat in decennia is opgebouwd op zeer korte termijn teloor dreigt te gaan. Dit is niet alleen een enorme kapitaalsvernietiging, maar leidt ook tot een verslechtering van de leefkwaliteit voor mensen, planten en dieren. Wij willen met klem protesteren tegen deze aanslag op de natuur in Nederland, waarbij korte-termijn bezuinigingen gaan leiden tot langetermijnproblemen ('penny wise – pound foolish').

Visie

De natuur vraagt niet om een discussie, en zeker niet om een discussie in de welles-nietes sfeer, maar om een visie! Wij verwijten het kabinet geen visie te hebben op de kwetsbare natuur in ons land, op de kwaliteit van de leefomgeving en op de toekomst van de inrichting van ons land. Juist op grond van een duidelijke en goed onderbouwde visie, zou uw kabinet bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak kunnen ontwikkelen voor veranderingen in combinatie met bezuinigingen. Wij roepen op tot een stevige visie, die leidt tot nieuwe impulsen en een duurzame koers.

In deze brief stippen we enkele onderdelen van zo'n visie aan. Deze visie gaat verder dan biodiversiteit alleen en heeft ook betrekking op gezondheid, economie en recreatie.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het EHS-beleid heeft sinds 1990 voor successen gezorgd; natuurgebieden zijn vergroot en met elkaar verbonden. Dat heeft bijgedragen aan het behoud en het herstel van biodiversiteit, de terugkeer van zeearend en de kraanvogel en het herstel van de otter en veel bijzondere plantensoorten. Het EHS-beleid is met veel interesse en respect besproken in binnen- en buitenland. De EHS is echter nog lang niet af, er moeten nog veel gronden

aangekocht en ingericht worden, zodat deze kunnen functioneren als verbindingzone waarlangs uitwisseling van planten en dieren tot stand kan komen.

Momenteel wordt er hard gewerkt aan de herijking van, lees bezuiniging op, de EHS. Het is verstandig om, met twintig jaar ervaring, pas op de plaats te maken en te bezien wat met de kennis van nu en de schaarse middelen een goede manier is om tot een afronding van de EHS te komen. Voor ons staat echter buiten kijf dat uitstel een betere optie is dan afstel.

Wij bepleiten een goede afronding van de EHS; waarbij het vooral moet gaan om de functie van de natuurgebieden die nog gerealiseerd moeten worden. Pas daarna wordt gekeken wie dat gaat uitvoeren; inzet van boeren of particulieren is daarbij mogelijk, maar is geen doel op zich.

Agrarisch Natuurbeheer

Het is overigens een illusie dat het met de biodiversiteit in ons land goed is geregeld is als de EHS af is. Onze Nederlandse natuur is vaak niet gebonden aan natuurgebieden, denk bijvoorbeeld aan de weidevogels op landbouwgronden, aan zwaluwen en kerkuilen die in schuren nestelen en aan bloeiende bermen langs de wegen. Bovendien zijn natuurgebieden vaak eilanden in een zee van intensief gebruikte landbouwgrond. Elke eerstejaarsbioloog kan uitleggen dat dat de lange-termijn overlevingskansen van soorten negatief beïnvloedt. Vandaar ook de noodzaak voor een robuuste EHS, waardoor die 'eilandvorming' grotendeels opgeheven wordt en het voortbestaan van vele soorten planten en dieren doelmatig ondersteund wordt.

Ook wil het kabinet in de EHS voorrang geven aan natuurbeheer door boeren en particulieren. Momenteel dragen die echter nauwelijks bij aan de doelen van de Vogel- en de Habitatrichtlijnen. Als de regering dit wil verbeteren, kost dat extra geld (Herijking van de Ecologische Hoofdstructuur, Quick Scan van varianten, 2011).

Onderzoek laat zien dat agrarisch natuurbeheer dat is ingesteld om een deel van deze biodiversiteit (van met name de weidevogels) te behouden, daar tot op heden niet in slaagt. Veel subsidie is ingezet op gronden zonder weidevogels, en op gronden met weidevogels heeft de subsidie zelden geleid tot behoud of toename van de aantallen. Daarom bepleiten wij een drastische herziening van het agrarisch natuurbeheer. In essentie willen we dat de beschikbare middelen zich meer dan nu concentreren op een kleiner maar kansrijker gebied. Er kunnen dan minder boeren aan deelnemen, maar de overblijvende boeren zullen met hogere vergoedingen tot een beter resultaat kunnen komen.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

De natuur ging vaak samen op met de landbouw. Wij pleiten voor een ruimtelijke differentiatie binnen de landbouw. Op sommige plekken (waar het kan) willen we landbouw die binnen de geldende milieunormen gericht is op maximale productie en productkwaliteit door schaalvergroting en technologie. Op andere plekken wensen we kleinschalige, extensieve landbouw die ten dienste staat van behoud en herstel van de waarden van natuur en landschap, en waarbij recreatie en streekproducten kunnen bijdragen aan een economisch rendabele bedrijfsvoering. Wij vinden dat het kabinet zich er maximaal voor moet inspannen dat gelden van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid worden ingezet voor het herstel van natuur en landschap. Wij merken op dat daar ook grote economische belangen mee gemoeid zijn: in diverse delen van ons land, en niet alleen op bijvoorbeeld de Veluwe en in Drenthe, is het natuurgebonden toerisme belangrijker voor de lokale economie en werkgelegenheid dan de landbouw.

Klimaat

De natuur verzorgt allerlei diensten ('ecosysteemdiensten') gratis voor ons. Een van die diensten is bijvoorbeeld het bufferen van neerslagextremen waardoor overstromingen

voorkomen worden en dijkverzwaringen betaalbaar blijven. De zeespiegel stijgt en de extreme neerslag neemt toe; dat heeft gevolgen voor de inrichting van ons land. In natte tijden is de opvang van water in natuurgebieden van groter belang dan ooit. Wij zijn dan ook enthousiast voor oplossingen waarbij waterveiligheid wordt gecombineerd met ontwikkeling van natuur, door middel van de zogeheten klimaatbuffers. Ook kunnen natuurlijk functionerende wadplaten en kwelders een rol spelen in het bestrijden van effecten van de huidige zeespiegelstijging, en biedt een opwaardering van de Afsluitdijk kansen voor natuur en schone energie.

Wij bepleiten dat het kabinet in overleg met de provincies en waterschappen locaties en de inrichting van meer van dergelijke groene waterstaatkundige ingrepen bepalen. Wij zijn ervan overtuigd dat een dergelijke aanpak ook nog eens goedkoper is dan de klassieke veiligheidsmaatregelen, zoals dijkverhoging.

Recreatie

Tegen de achtergrond van de alledaagse drukte, is de behoefte aan recreatie in de vrije tijd steeds groter. Het belang van de natuur voor de gezondheid is onomstreden. Dit illustreert het belang van natuurgebieden voor de mens. Daarom dienen de toegankelijkheid, oppervlakte en de kwaliteit van die natuur ook gewaarborgd te zijn. Gelukkig is er daarom ook een beleid om juist bij grote steden bos- en natuurgebieden in te richten met een belangrijke recreatieve functie. Wij vinden het dan ook kortzichtig dat het kabinet heeft besloten geen geld meer beschikbaar te stellen voor de inrichting van recreatiegebieden bij de stad, juist daar waar het gebrek aan dergelijke gebieden het grootst is. Wij roepen het kabinet dan ook op alles in het werk te stellen de ontwikkeling van groene recreatiegebieden veilig te stellen.

Tot slot

Overall op onze aardbol staat de natuur onder grote druk. Wat gaan we daar in de komende eeuw aan doen? Gaan we door met de aarde langzaam onleefbaar te maken, of veranderen we van visie en van koers? We kunnen niet de hele wereld veranderen, maar we kunnen wel onze verantwoordelijkheid nemen voor dat kleine stukje dat Nederland heet en dat, economisch crisis of niet, nog steeds een van de meest welvarende landen ter wereld is, waar mensen nog steeds graag willen wonen.

Wij roepen het kabinet Rutte-Verhagen daarom op om bezuinigingen zodanig uit te voeren dat de natuur in Nederland niet onevenredig belast wordt. Nederland heeft tot nu toe internationaal gezien een goede reputatie en voortrekkersrol op het gebied van natuurbeheer en natuurontwikkeling. Dat moet vooral zo blijven.

Prof. dr. Han Olf, Groningen

Prof. dr. Rien Aerts, Amsterdam

Prof. dr. Frank Berendse, Wageningen

Mede namens:

Prof. dr. W. Admiraal	Amsterdam	Prof. dr. P. Opdam	Wageningen
Prof. dr. J. van Alphen	Amsterdam	Prof. dr. M. Peeters	Maastricht
Prof. dr. J. van Andel	Groningen	Prof. dr. T. Piersma	Groningen
Prof. dr. B.J.M. Arts	Wageningen	Prof. dr. H.H.T. Prins	Wageningen
Prof. dr. J.P. Bakker	Groningen	Prof. dr. W. van der Putten	Wageningen
Prof. dr. R.A. Bank	Groningen	Prof. dr. L. Reijnders	Amsterdam
Prof. dr. C.J. Bastmeijer	Tilburg	Prof. dr. M. Rietkerk	Utrecht
Prof. dr. F. Berkhout	Amsterdam	Prof. dr. H.F.M.W. van Rijswijk	Utrecht
Prof. dr. L.W. Beukeboom	Groningen	Prof. dr. J.G.M. Roelofs	Nijmegen
Prof. dr. S. de Bie	Wageningen	Prof. dr. J.H.J. Schaminée	Wageningen

Prof. dr. M.F.P. Bierkens	Utrecht	Prof. dr. M. Scheffer	Wageningen
Prof. dr. R. Bijlsma	Groningen	Prof. dr. M. Schilthuizen	Leiden
Prof. dr. R. de Boer	Utrecht	Prof. drs. M.G.C. Schouten	Wageningen
Prof. dr. F. Bongers	Wageningen	Prof. dr. J. Sevink	Amsterdam
Prof. dr. J.C. Brezet	Delft	Prof. dr. H. Siepel	Nijmegen
Prof. dr. H. Cornelissen	Amsterdam	Prof. dr. J.A. Smulders	Tilburg
Prof. dr. N.M. van Dam	Nijmegen	Prof. dr. G.R. de Snoo	Wageningen
Prof. dr. E. van Donk	Wageningen	Prof. dr. N. van Straalen	Amsterdam
Prof. dr. P.J. Driessen	Utrecht	Prof. dr. K. Sykora	Wageningen
Prof. dr. J.E. Ellers	Amsterdam	Prof. dr. J.M. Tinbergen	Groningen
Prof. dr. T. Elzenga	Groningen	Prof. dr. H. Udo de Haes	Leiden
Prof. dr. H. Folmer	Wageningen	Prof. dr. R. Uylenburg	Amsterdam
Prof. dr. R. Gerlagh	Tilburg	Prof. dr. C.P. Veerman	Wageningen
Prof. dr. P. Glasbergen	Utrecht	Prof. dr. P. Vellinga	Wageningen
Prof. dr. J.M. van Groenendael	Nijmegen	Prof. dr. P.H. Verburg	Amsterdam
Prof. dr. A.P. Grootjans	Nijmegen	Prof. dr. H.A. Verhoef	Amsterdam
Prof. dr. C.K. Hemelrijk	Groningen	Prof. dr. J.T.A. Verhoeven	Utrecht
Prof. dr. B. van den Hurk	Utrecht	Prof. dr. J.E. Vermaat	Amsterdam
Prof. dr. G.M. Janssen	Amsterdam	Prof. dr. J. Verschuuren	Tilburg
Prof. dr. S.M. de Jong	Utrecht	Prof. dr. M.E. Visser	Wageningen
Prof. dr. S.A.L.M. Kooyman	Amsterdam	Prof. dr. L.A.C.J. Voesenek	Utrecht
Prof. dr. G.A. Kowalchuk	Wageningen	Prof. dr. M. Wassen	Utrecht
Prof. dr. C. Kroeze	Wageningen	Prof. dr. F.J. Weissing	Groningen
Prof. dr. H. de Kroon	Nijmegen	Prof. dr. M.J.A. Werger	Utrecht
Prof. dr. H. Lindeboom	Wageningen	Prof. dr. J.P.M. Witte	Amsterdam
Prof. dr. E. van der Maarel	Groningen	Prof. dr. W.J. Wolff	Groningen
Prof. dr. G.M.J. Mohren	Wageningen	Prof. dr. R. Ydenberg	Wageningen
Prof. dr. J.L. Olsen	Groningen	Prof. dr. B. Zoeteman	Tilburg